

Načrt nakupa knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici za leto 2021

Mariborska knjižnica z mrežo občinskih in krajevnih knjižnic ter bibliobusnim servisom zajema regijo dvanajstih občin, in sicer: Mestno občino Maribor, Duplek, Hoče Slivnica, Kungota, Lovrenc na Pohorju, Miklavž na Dravskem polju, Pesnica, Rače Fram, Ruše, Selnica ob Dravi, Starše in Šentilj. Je osrednja območna knjižnica in izvaja naloge območnosti za Knjižnico Josipa Vošnjaka Slovenska Bistrica in Knjižnico Lenart. Oblikovanje in vzdrževanje kvalitetne, aktualne in z relevantnimi viri bogate knjižnične zbirke in zagotavljanje neomejene dostopnosti do knjižničnega gradiva vsakomur, ki ga želi uporabljati, je osnovno vodilo pri izvajanju knjižnične nabave. Bogata in raznovrstna knjižnična zbirka je pogoj za kvalitetno knjižnično javno službo. Njena vsebinska pestrost in aktualnost pa odgovornost knjižničnih strokovnih delavcev. Prireditve za širjenje bralne pismenosti, ki jih izvajamo v Mariborski knjižnici, izhajajo iz gradiva ali se nanj navezujejo. Predvsem izvirna slovenska klasična in sodobna književnost, humanistika, kvalitetni prevodi in nagrajeni teksti, ki jih bomo nabavili za knjižnično zbirko, bodo načrtno in po različnih poteh predstavljeni širokemu krogu uporabnikov knjižnice. Z izborom novega gradiva in premišljenim razporejanjem po mreži knjižničnih enot bomo zagotavljali široko dostopnost do kvalitetne založniške produkcije, zbirko ohranjali aktualno, relevantno in bogato z viri za podporo informacijskih, kulturnih, prostočasnih in razvedrilnih potreb najširšega kroga uporabnikov pri njihovem vseživljenjskem izobraževanju. Promocija branja in slovenske literature sodi v temeljno dejavnost knjižnice, prav tako spodbujanje domoljubja, demokratičnega mišljenja in sprejemanje različnosti idej. Zbirko bomo skrbno dopolnjevali z gradivom, ki bogati in spodbuja rabo slovenskega jezika, širi domoljubje in prinaša dela sodobnih slovenskih avtorjev in klasikov. Poudarjeno za mlade uporabnike. Skrbno bomo izbirali gradivo za vse profile obiskovalcev knjižnice, tudi za uporabnike s posebnimi potrebami. V lokalnih skupnostih, kjer opravljamo javno službo, bomo skušali še naprej aktivno prispevati k ustvarjanju pozitivne družbene in gospodarske klime. To bo zelo pomembno v letu 2021, ko se bodo po predvidevanjih v vsem obsegu pokazale posledice epidemije, ki nas je zadela v letu 2020. Z načrtnim posodabljanjem in konsistentno izgradnjo knjižnične zbirke, ki bo še naprej bogata in raznolika glede vsebin in oblik razpoložljivih gradiv, bomo ob primernem financiranju knjižnične nabave zagotavljali aktualno ponudbo virov in skušali v največji meri dosegati zastavljene cilje glede izvajanja kvalitetnega knjižničnega javnega servisa.

Osnovne naloge splošnih knjižnic opredeljuje Zakon o knjižničarstvu, ki določa tudi način financiranja knjižnične javne službe, obveznosti lokalnih skupnosti, način ustanavljanja knjižnic in nadzor. Naloge splošnih knjižnic določata njegov 2. in 16. člen. Mariborska knjižnica posluje v skladu z veljavno zakonodajo, strokovnimi standardi in temeljnimi dokumenti, ki usmerjajo nabavno politiko v splošnih knjižnicah. Podrobnosti o organiziranosti knjižnice, odpiralnih časih, financiranju in delitvi skupnih stroškov določajo zakoni in podzakonski akti:

- Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (ZUJIK), Ur. l. 96/2002 in spremembe
- Zakon o knjižničarstvu, Ur. l. 87/2001, 96/02, 92/2015
- Uredba o osnovnih storitvah knjižnic, Ur. l. 29/2003
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, Ur. l. 73/2003, 70/2008 in 80/2012
- Pravilnik o osrednjih območnih knjižnicah, Ur. l. 88/2003
- Pravilnik o načinu določanja skupnih stroškov osrednjih knjižnic, ki zagotavljajo knjižnično dejavnost v več občinah, in stroškov krajevnih knjižnic, Ur. l. 19/2003
- Resolucija o nacionalnem programu za kulturo 2014-2017 (URL 80/2013)
- Lokalni program kulture 2015 – 2021. Delovno gradivo za razpravo, MoM, 2014
- Zakon o obveznem izvodu publikacij, Ur. l. RS, 69/2006 in Ur. l. RS, 86/2009

- Pravilnik o hranjenju, uporabi in izločanju obveznih izvodov publikacij. Uradni list RS, 90/2007
- Odlok o ustanovitvi javnega zavoda Mariborska knjižnica (občine Maribor, Duplek, Hoče, Miklavž, Rače – Fram, Starše), MUV št. 8/2005, 16/2006, 17/2009
- Poslovnik kakovosti Mariborske knjižnice, 2005, MK Predpis št. 13/5
- S knjižnico rastemo. Strateški načrt Mariborske knjižnice 2014 – 2021, MK Predpis št. 45/1
- Manifest o splošnih knjižnicah. UNESCO, 1995
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018)
- Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja, MK Predpis št. 10
- Predpisi s področja računovodstva in financ; Pravilnik o računovodstvu, MK Predpis št. 9
- Pravilnik o delovnih razmerjih, MK Predpis št. 22
- Uredba (EU) 2016/679 evropskega parlamenta in sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov)

Izhodišče za planiranje nabave za leto 2021 je 210 enot na 1000 prebivalcev. Za Mariborsko knjižnico to pomeni 38.828 izvodov knjižnega gradiva. Povprečna skupna cena gradiva, po kateri smo ovrednotili načrtovani nakup, je 20,00 EUR. Financiranje knjižnične dejavnosti in nabava knjižničnega gradiva v Mariborski knjižnici je že vrsto let otežena. Posledice se odražajo predvsem v premajhnem številu kupljenih izvodov gradiva za osrednje enote in primanjkljaju novih knjižnih naslovov v krajevnih in občinskih knjižnicah. Za izboljšanje razmer smo uvedli vrsto sanacijskih ukrepov, ki jih bomo izvajali tudi v letu 2021. Večino lastnih sredstev, ki jih pridobimo s članarino, bomo namenili nabavi gradiva in tudi v bodoče nagovarjali ciljne javnosti, da se udeležijo akcij zbiranja prispevkov, s katerimi vsaj delno zapolnujemo nastale vrzeli. Nadaljevali bomo z racionalizacijo delovnih postopkov in knjižnično gradivo nabavljali centralizirano za vse krajevne knjižnice. Tekoče bomo preverjali ustreznost nabave v smislu ohranjanja priporočenih razmerij v zbirki in porabe namenskih sredstev ter odstopanja sproti korigirali. V letu 2021 bomo v skladu s poslanstvom in strokovnimi smernicami skušali zadostiti informacijskim, izobraževalnim, raziskovalnim in kulturnim potrebam okolja, v katerem deluje knjižnična mreža Mariborske knjižnice.

Pri nabavi gradiva bomo spremljali in ugotavljali:

- potrebe uporabnikov in njihovih pričakovanj glede storitev knjižnice in njenega fonda,
- pridobivali gradiva za spodbujanje in razvoj predbralne in bralne pismenosti,
- sprotno pridobivali deficitarne naslove in dopolnjevali posamezna tematska področja v povezavi z izposajo in informacijsko službo, ki spremljata potrebe uporabnikov,
- izvajali nabavno politiko, ki je v podporo storitvam za ciljne skupine uporabnikov,
- realizirali ustrezen izbor konvencionalnega, tiskanega gradiva,
- v primernem obsegu kljub racionalizaciji nabavljali neknjižno gradivo, serijske publikacije, elektronske vire, AV gradivo, zvočne knjige in e-knjige na portalu Biblos,
- nabavljali gradivo v podporo dogodkom, ki bodo v letu 2021 zaznamovali Slovenijo na nivoju države, in sicer: 30. obletnica osamosvojitve Republike Slovenije, slovensko predsedovanje Svetu EU, 100. obletnica smrti Josipa Ipavca in leto Josipa Jurčiča, 200. obletnica ustanovitve Narodnega muzeja Slovenije (Deželnega muzeja za Kranjsko) in obeležitev 300. obletnice prvega slovenskega dramskega teksta Škofjeloški pasijon.
- zagotavljali široko dostopnost kakovostne slovenske založniške produkcije,
- izpostavljali izvirno slovensko klasično in sodobno literaturo, kvalitetno prevodno leposlovje in humanistiko,
- skrbno oblikovali, dopolnjevali in posodabljali zbirko domoznanskega gradiva.

Kupovali bomo subvencionirane naslove leposlovja, zahtevnejše prevode in tekste s področja humanistike, prav tako izdaje slovenskih in tujih literarnih nagrajencev. Z nabavo, popularizacijo in promocijo branja kvalitetnega leposlovja s poudarkom na slovenskih avtorjih bomo spodbujali

razvijanje bralne kulture in informacijske pismenosti. Uporabnike bomo o dotoku novega gradiva informirali s pripravo anotacij na spletni strani knjižnice, prek priporočilnih seznamov in z izpostavljanjem kvalitetne literature na vidnih mestih v knjižnicah.

Pri načrtovanju nakupa bomo upoštevali demografsko strukturo in potrebe okolja, v katerem delujejo krajevne knjižnice. Knjižnico Rotovž s čitalnico in depozitarno zbirko bomo obravnavali kot osrednji regijski informacijski in kulturni center. Kljub omejenemu financiranju bomo skrbeli za fonde posebnih zbirk: Glasbeno zbirko, Zbirko igrač, Študijsko zbirko mladinske književnosti, Filmski center in AV zbirko neknjižnega gradiva. Skušali bomo tekoče pridobivati gradivo, primerno za uporabnike s posebnimi potrebami.

Aktualnost gradiva je prvi pogoj za kvalitetno knjižnično ponudbo. Kupovali bomo zadnje izdaje in tekoče letnice, spremljali uporabnost pri kontinuiranih in e-virih. Pri nadomestilih za uničene ali izgubljene izvode in pri darovih bomo prav tako izbirali po kriteriju primernosti in uporabnosti. Z rednim odpisom bomo tekoče izločali zastarelo in uničeno gradivo.

V skladu s strokovnimi priporočili bomo nabavili 80% monografskih publikacij, 10% periodike in 10% neknjižnega gradiva. Omogočali bomo oddaljeni dostop za uporabo večine elektronskih baz podatkov, široko dostopnost do knjižničnega gradiva v skladu z javnim interesom na področju kulture za vse uporabnike na območju, kjer javno službo izvaja Mariborska knjižnica, prost dostop do gradiva ter izposajo e-knjig in zvočnih knjig.

Nabavljali bomo v okviru strokovno priporočenih razmerij, in sicer: 50% naslovov strokovnega gradiva in 50% leposlovja ter zagotovili 30% gradiva za otroke. Število nabavljenih izvodov bo odvisno predvsem od razpoložljivih finančnih sredstev, ki jih bomo prejeli od financerjev.

Cilji na strateškem področju upravljanja knjižnične zbirke za leto 2021 so:

- izgradnja in posodabljanje knjižnične zbirke in izvajanje kakovostne nabavne politike v osrednji knjižnici in v mreži krajevnih knjižnic z upoštevanjem specifik okolij, v katerih enote delujejo,
- analiza knjižničnih zbirk posameznih enot in odprava zaznanih neskladij v zbirkah,
- analiza profilov posameznih knjižničnih enot v segmentu knjižnične zbirke,
- oblikovanje strateških usmeritev pri upravljanju in izgradnji knjižnične zbirke,
- analiza in nabava relevantnih elektronskih virov za uporabo na širšem območju OOK v okviru naloge zagotavljanja povečanega in zahtevnejšega izbora knjižničnega gradiva in informacij,
- oprema knjižničnega gradiva za osebe z disleksijo in drugimi bralnimi omejitvami,
- redno in strokovno utemeljeno izločanje in odpisovanje neaktualnega, zastarelega in poškodovanega gradiva v skladu s pravilnikom Narodne in univerzitetne knjižnice in internimi predpisi,
- pridobivanje in obdelava domoznanskega gradiva,
- učinkovita in hitra strokovna obdelava in oprema nabavljenega knjižničnega gradiva.